

UN DELS TERRENYS QUE CONSIDERÀ LA DISNEY POT TORNAR A SER PARATGE NATURAL

La marjal s'ha de salvar

La marjal d'Oliva-Pego, terreny estudiat, fa mesos, per a la instal·lació de la Disney, podria veure paralitzat el seu pla de dessecació si s'atén la petició de l'ajuntament d'Oliva en aquest sentit.

Adolf Beltran

Quan el passat dia 14 de gener l'Ajuntament d'Oliva, una ciutat de més de 20.000 habitants, en la comarca de la Safor, aprovava per unanimitat l'acord de «demandar als organismes competents la immediata paralització i la revisió dels projectes de dessecació del Pla», els sectors més progressistes i combatius de la comarca aconsegueixen una victòria llargament esperada.

Feia set anys que l'últim ajuntament franquista havia decidit donar llum verda a un projecte que l'IRYDA (Instituto para la Reforma y el Desarrollo Agrarios) estava promouent des de feia deu anys. El projecte consistia en la dessecació de més de

Vistes general i parcial de la marjal de Pego-Oliva.

900 hectàrees (unes 12.000 fanecades) de marjal en els termes de Pego i Oliva. L'objectiu: la reconversió en terres cultivables.

La marjal d'Oliva-Pego, a cavall entre les comarques de la Safor i la Marina Alta, coneguda també com la Partida o el Pla, és una zona humida i

pantanosa de dotze o tretze mil fanecades, solcada per diversos cursos d'aigua, entre els quals destaquen els del riu Bullent o Séquia del Vedat i el riu Molinell. La pretensió del projecte de l'IRYDA era la de fer descendir els nivells freàtics de la zona a cotes adequades per als conreus i procedir al

llavat de les terres, parcialment salinitzades per l'aigua que les sega.

La dessecació es provocaria gràcies a dos dispositius fonamentals: una estació de bombeig, encarregada d'evacuar les aigües que el drenatge natural segueix introduint en la marjal, i el condicionament de la desembocadura del Bullent amb un dispositiu anomenat «Venturi», encarregat d'eleva el nivell de l'abocament de l'aigua per a produir un efecte de major velocitat de flux.

L'estiu de l'any 1978, en iniciar-se el projecte, després de l'acord municipal, membres del Col·lectiu Ecològic de la Safor es van tancar, en senyal de protesta, dins l'església de Sant Roc, i un ecologista va fer uns dies de vaga de fam pel mateix motiu. Argumentaven els sectors crítics amb el projecte de dessecació la importància d'un patatge natural d'aquestes característiques, la irracionalitat d'un pla que pretenia cultius d'hortalisses i verdures, en lloc de buscar adaptacions a cultius més apropiats, i la injustificada voluntat oficial de traure'n un profit econòmic més que dubtós.

El pla de dessecació, tanmateix, tirà endavant i, amb l'ajut inestimable d'uns anys de persistent sequera, la zona humida es convertí en un immens terreny erm, decorat per algunes provatures agrícoles de l'IRYDA no molt reeixides. Amb el canvi de corporacions, el tema tornà a ser objecte de debat en repetides ocasions, però l'empresa anà endavant.

En les eleccions municipals de l'any 1983, només dues forces polítiques inclogueren la paralització del pla de dessecació en els seus programes: la Unitat del Poble Valencià i l'Organización Independiente Valenciana. La UPV, concretament, demanava la «paralització de totes les obres de dessecació del Pla i l'estudi del problema, presentant diferents alternatives de cultiu i rendibilitat com a zona humida». L'OIV, per la seua banda, és un grup organitzat al voltant de Vicent Morera, que ja fou regidor en anteriors corporacions i sempre havia mantingut un criteri d'oposició al projecte.

Al juny de 1984, el ple del consistori d'Oliva discutí i rebutjà una proposta de paralitzar les activitats de l'IRYDA en el terme, presentada pel dirigent d'OIV, a la qual s'havia adherit Francesc Devesa, d'UPV, tot retirant una moció similar que tenia preparada el seu grup.

Aquell estiu fou un dels més intensos que visqué la ciutat, conjuntament amb la veïna població de Pego. La possibilitat de canalitzar aigua a Dénia, on l'esgotament dels pous era quasi total, generà un episodi que, després, s'ha generalitzat en altres comarques valencianes: la guerra de l'aigua. La gran concentració turística en aquella ciutat de la Marina i la falta de racionalitat en l'aprofitament de l'aigua havien provocat una situació que la Generalitat tractà de resoldre, mitjançant la utilització de tolls provinents dels termes de Pego i Oli-

va. Cosa que alçà una onada d'oposició contundent i important, al llarg d'uns quants mesos. Un fet començà a posar en estat d'alerta la població: els pous d'on es pretenia extraure l'aigua incloïen algunes de les perforacions realitzades en el projecte de dessecació de l'IRYDA. Era contradictori, de totes totes, deixar anar aquella aigua si el que es pretenia era convertir en terres de regadiu una gran extensió de terrenys de la marjal.

El 1985 centraria en la marjal un dels grans temes periodístics de l'any: la possible instal·lació de la Disney al País Valencià. Efectivament, la zona del Pla aparegué com una de les principals candidates per a solar de la multinacional americana. L'IRYDA tornà a callar i no defensà públicament el terreny per al seu projecte. Fet, aquest últim, que originà un nou corrent de conscienciació ciutadana sobre les dubtoses perspectives i el discutible sentit dels treballs d'aquest organisme públic.

La tardor de 1985, intenses i insistents plogudes aconseguiren un gràfic i contundent argument contra la continuïtat de la dessecació. La marjal de Pego i Oliva s'inundà en tota la seua extensió. L'estació de bombeig, absolutament negada per les aigües, mostrà la seua impotència, i el Venturi de la desembocadura del Bullent hagué de ser trencat per obrir una nova boca d'evacuació. La naturalesa, d'alguna manera, tornava a convertir en humida aquella zona.

Zones humides i amenaçades

Un espai a recuperar

Llacunes, aiguamolls, riberes, deltes, estuaris i altres zones humides foren un important objecte d'especulació en els anys del «desarrollismo» franquista. L'opinió de la ciutadania oficialment no existia i l'ànsia urbanitzadora, l'expansió incontrolada de les instal·lacions industrials, el boom turístic i una concepció faraònica del desenvolupament agrari, agreujaren la tendència general al retrocés i la desaparició que han experimentat la pràctica totalitat de les zones humides del món.

Organismes internacionals han calculat que, al llarg del segle XX, han desaparegut més de la meitat d'aquestes extensions. I als Països Catalans, concretament, cap d'aquestes zones no s'ha vist exempta de degradació, perills i agressions diversos que inclouen, també, l'amenaça de dessecació completa.

Així, els aiguamolls de l'Alt Empordà, finalment protegits per una llei de la Generalitat de Catalunya l'any 1983, han estat objecte d'agressions ecològiques, i els grups ecologistes han demanat repetidament que s'arbitrasen les mesures econòmiques i pressupostàries per fer efectiva la protecció legal.

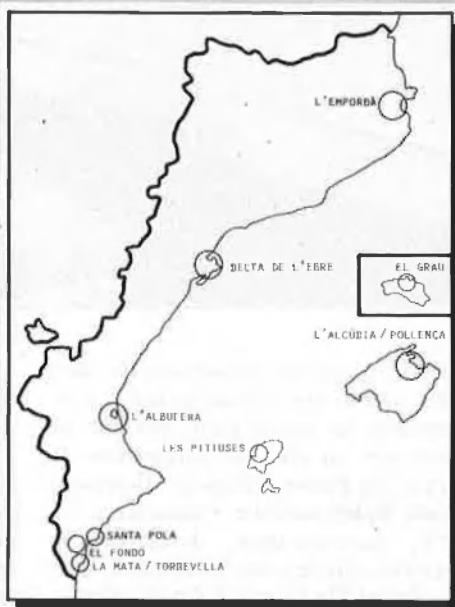
El parc natural del Delta de l'Ebre, una de les més impressionants zones humides de la costa mediterrània, pateix els efectes de la contaminació de les aigües i de l'erosió artificial, que han provocat, per exemple, la desaparició de grans quantitats d'arbres en la part final del riu.

L'Albufera de València, per la seua banda, ha experimentat un retrocés històric de tal magnitud en l'extensió que algunes previsions n'auguren la total desaparició. Les enormes quantitats d'abocaments industrials provinents de les fàbriques de l'entorn de la capital i els plaguicides utilitzats en el conreu de l'arròs, amb unes concentracions molt elevades, han provocat mortandats de peixos i animals. L'Albufera, una de les grans reivindicacions de l'ecologisme valencià, està pendent de declaració com a parc natural per part de la Generalitat valenciana en 1986, i espera l'adjudicació oficial del concurs per a la seua regeneració.

Zones molt importants d'aquestes característiques són, al sud del País Valencià, les salines de Santa Pola i de Torrevella i el Clot de Galvany. Aquest últim paratge, en el terme municipal d'Elx, per exemple, ha patit l'agressió d'un procés d'urbanització, contestat i denunciat per sectors cívics i ciutadans.

Un cas semblant és el de S'Albufereta de Mallorca, on s'han realitzat urbanitzacions il·legals, després permeses per l'ajuntament d'Alcúdia. La primavera passada, aquesta situació generà protestes del Grup Ornitològic Balear. Fa pocs dies, d'altra banda, les mobilitzacions populars contra l'amenaça d'una urbanització en les rodalies han aconseguit que les forces polítiques es plantegen la possibilitat de convertir en parc natural l'Albufera des Grau, a Menorca.

De menor entitat, si es vol, però d'una importància fonamental, les zones de marjal constitueixen també uns espais naturals a salvar, més dels irracionals projectes d'aprofitament agrari i dessecació que de l'especulació urbanística, però de necessitats igualment preemptòries. □

Finalment, la notícia que la Generalitat valenciana, a través de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, està preparant la declaració de la marjal de Xeresa, Xeraco i Gandia com a paratge natural —una zona on els treballs de dessecació havien generat també una forta oposició dels grups ecologistes i ciutadans, i que presentava característiques tan greus o més com les de la marjal d'Oliva-Pego— contribuï a acabar de consolidar la creixent opinió contrària al pla, que acabaria concretant-se en l'acord municipal que demana la paralització dels treballs de l'IRYDA.

Precisament, en la moció aprovada es recull la decisió de «recomanar la qualificació de tota o part de la marjal com a Parc Natural, prèvia valoració i adquisició de les terres a preu just». Ara tenen la paraula el govern central i l'autonòmic, els quals comparteixen les competències de l'IRYDA.

En tot cas, i a falta d'una decisió semblant a càrrec de l'altre municipi implicat, el de Pego, la reivindicació d'una zona natural de gran valor ecològic, el replantejament de la racionalitat d'unes actuacions públiques i la perspectiva evident d'una nova mentalitat de la societat en aquests temes, poden acabar imposant-se a la tossuderia d'un projecte agrari que ha costat ja 1.200 milions de pessetes i no ha aconseguit demostrar cap benefici per a la col·lectivitat.

Com diu Francesc Devesa, portaveu, en certa manera, dels sectors més actius en la defensa de la marjal, la decisió de l'ajuntament d'Oliva ha posat de manifest «el pragmatisme i la capacitat d'autocrítica dels regidors i els grups que, temps arrere, havien cregut en la transformació de la terra d'arròs, en una sessió municipal que es pot qualificar d'històrica».

Per a Devesa, «ara és l'hora que els responsables de la Generalitat estiguen a l'altura de les circumstàncies i actuen immediatament, aturant unes obres en les quals una de les parts implicades ha demostrat la seua total disconformitat. Una vegada interrompudes les obres, seria el moment d'obrir un període d'estudi, per tal de definir i ordenar la zona, estudiant-ne la definitiva qualificació i les possibilitats d'utilització. Estudi i debat on necessàriament haurien d'intervenir i assessorar tots els organismes, equips o professionals que puguen aportar idees o treballs en un tema on les universitats del país han de jugar un paper clau». □